

วารสาร

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

Rajabhat Maha Sarakham University Journal

RMSU.

ปีที่ 12 ฉบับพิเศษ 2561

Vol.12 (Special Issue) 2018

ISSN 1906-0181

<http://journal.rmu.ac.th>

วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม Rajabhat Maha Sarakham University Journal

นโยบาย

1. สนับสนุนผลงานวิชาการของมหาวิทยาลัย
2. เผยแพร่ผลงานวิชาการของบุคลากรมหาวิทยาลัยและบุคคลทั่วไป
3. สร้างความรู้และองค์ความรู้ที่ถูกต้อง พัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นและสากล

ขอบเขตงาน

เป็นวารสารวิชาการที่ครอบคลุมสาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ โดยสาขาวิชาที่รับตีพิมพ์ ได้แก่ เศรษฐศาสตร์ การบริหารธุรกิจและการจัดการ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ และสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ โดยนำเสนอในรูปแบบ

1. บทความประสบการณ์ และบทความเรียงเรียง
2. บทความวิจัย เป็น Concept paper หรือ ผลงานวิจัยที่ทำเสร็จสมบูรณ์แล้ว
3. ผู้นำเสนอบทความเป็นบุคลากรของมหาวิทยาลัยและบุคคลทั่วไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเผยแพร่ผลงานทางวิชาการและงานวิจัย
2. เพื่อเป็นสื่อส่งเสริมการสร้างความรู้และองค์ความรู้ในสาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์
3. เป็นเวทีนำเสนอผลงานวิชาการของบุคลากรในมหาวิทยาลัยและบุคคลทั่วไป

เจ้าของ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ที่ปรึกษา

ศาสตราจารย์ ดร.ปริญญา จินดาประเสริฐ
รองศาสตราจารย์ ดร.สิทธิชัย บุษหมั่น

นายกสภามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

รักษาราชการแทน อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

กองบรรณาธิการ

1. กองบรรณาธิการบุคคลภายนอกมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ที่อยู่มหาวิทยาลัยต่างประเทศ

1.1 Prof. Dr. Jay D. Gatrell	Dean, of the College Graduate Indiana State University, USA.
1.2 Prof. Dr. Brian Thomas Kilp	School of Music, Indiana State University, USA.
1.3 Prof. Dr. John Conant	Department of Economics, Indiana State University, USA.
1.4 Prof. Dr. Yuanyuan Xing	Dean of Asia-Australia Business College, Liaoning University, P. R. C.
1.5 Prof. Dr. Margaret Walshaw	College of Education, Massey University, New Zealand

- 1.6 Dr. Mitchell Brendan College of Education, Massey University, New Zealand
 1.7 Assoc. Prof. Dr. Le Cong Thin. Faculty of Foreign Languages, Vinh University, Vietnam
 1.8 Dr. Tran Dinh Thang Vinh University, Vietnam
 1.9 Assoc. Prof. Dr. Nguyen Huynh Phan President, Institute for Research and Development of New Technologies, Vinh city, Vietnam.
 1.10 Prof. Dr. Lloyd V. Orduna University of Baguio, the Philippines.
 1.11 Prof. Dr. Leslie Barratt President, Indiana TESOL, Indiana State University, USA.

2. กองบรรณาธิการบุคคลภายนอกมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ที่อยู่มหาวิทยาลัยอื่นในประเทศไทย

- 2.1 ศาสตราจารย์ นพ.ดร. กระแส ชนะวงศ์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเซีย
 2.2 ศาสตราจารย์ ดร. ฉวีลักษณ์ บุญยะกาญจน์ ข้าราชการบำนาญ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
 2.3 ศาสตราจารย์ ดร. ชีรวิทย์ บุญยโสภณ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
 2.4 ศาสตราจารย์ ดร. ละออศรี เสนาะเมือง คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
 2.5 ศาสตราจารย์ ดร. สิริวัฒน์ วงษ์ศิริ คณะเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
 2.6 ศาสตราจารย์ ดร. สุณีย์ มัลลิกะมาลย์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 2.7 ศาสตราจารย์ ดร. บรรพต สุวรรณประเสริฐ รองอธิการบดีฝ่ายวิจัย มหาวิทยาลัยเอเซีย
 2.8 รองศาสตราจารย์ ดร. บุญชม ศรีสะอาด ข้าราชการบำนาญ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

3. กองบรรณาธิการบุคคลภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

- 3.1 รองศาสตราจารย์ ดร.ทัศน์ย์ นาคคุณทรง
 3.2 รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ
 3.3 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กัลยา กุลสุวรรณ
 3.4 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤษณก ดวงชาวม
 3.5 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิยลักษณ์ โพธิวรรณ
 3.6 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพศาล วรคำ
 3.7 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัครพร เหมลิขิต

บรรณาธิการ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สนิท ดีเมืองชัย

ผู้ช่วยบรรณาธิการ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่ ร.ต. ดร.อรรณ ชูกระเดื่อง
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชยาภานต์ เรืองสุวรรณ
 อาจารย์ ดร.กัญชลิลา รัตนชาติฉาย

ฝ่ายจัดการ นางสาวธัญนิชา สุวรรณศักดิ์ นายเศรษฐา โพธิ์สีสม
 นางสาวศิริเพ็ญ จำปาศรี นางสาวพิชญ์สินี จักณารายณ์
 นายอิทธิพล โยระชัย นางอภิรตน์ พุทธิดิลก
 นางสาวนิตยา มิ่งสูงเนิน นายวัฒนการ ฉลาดบล
 นางสาวนันทิชา เสนาพันธ์

ฝ่ายศิลปกรรม อาจารย์อนุชิต โจนชีวินสุภร

ผู้ประเมินอิสระ ตรวจสอบทางวิชาการประจำฉบับ

1. Prof.Dr. Leslie Burke Barrett มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
2. Prof.Dr.William R. Barratt มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
3. ศาสตราจารย์ ดร.วรเดช จันทรงค์ ข้าราชการบำนาญ
4. รองศาสตราจารย์ ดร.บุญชม ศรีสะอาด ข้าราชการบำนาญ
5. รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริ ถิอาสนา ข้าราชการบำนาญ
6. รองศาสตราจารย์ ดร.สุวกิจ ศรีปัดดา ข้าราชการบำนาญ
7. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกรียงศักดิ์ ไพรวรรณ ข้าราชการบำนาญ
8. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรทิน นารามิรมย์ ข้าราชการบำนาญ
9. รองศาสตราจารย์ ดร.ณรงค์ฤทธิ์ โสภากณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
10. รองศาสตราจารย์ ดร.ประสพสุข ฤทธิเดช คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
11. รองศาสตราจารย์ ดร.ภณิดา สุนทรไชย คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
12. รองศาสตราจารย์ ดร.วิระกิตติ เสาร่ม คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
13. รองศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ ท้ายเรือคำ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
14. รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพรรณ เอี่ยมวิจารณ์ คณะการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
15. รองศาสตราจารย์ ว่าที่ พ.ต.ดร.กิตติกรณ์ บำรุงบุญ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
16. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กมลทิพย์ ตริเดช คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
17. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกรียงไกร นามนัย คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
18. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ขวัญฤดี ตันตระกูล คณะบริหารธุรกิจและการบัญชี มหาวิทยาลัยขอนแก่น
19. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชูศักดิ์ นิธิเกตุกุล คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
20. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ญาณภัทร สีหะมงคล คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
21. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทรงกรด พิมพ์พิศาล คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์
22. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทิพาพร สุจารี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
23. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนันชัย สิงห์มาตย์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
24. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิศารัตน์ โชติเชย คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
25. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บัวรุณ ศรีชัยกุล คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
26. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิยะธิดา ปัญญา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
27. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยุวดี อินสำราญ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
28. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัชรินทร์ สุทธิชัย คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
29. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศศิธร เชาวรัตน์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
30. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาธิต แสงมหาชัย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

31. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุชลศิลป์ ประสงค์สุข	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
32. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุทัศน์ วงศ์กระบากถาวร	คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
33. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรกันต์ จังหาร	คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
34. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.แสงระวี ดอนแก้วบัว	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
35. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุรสา พรหมทา	คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
36. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่ ร.ต.ดร.อรรณพ ชูกระเดื่อง	คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
37. Dr.Craig Whewey	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
38. อาจารย์ ดร.กฤษวรรณ โล้วชรินทร์	วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น
39. อาจารย์ ดร.กิตติชัย เจริญชัย	คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
40. อาจารย์ ดร.จงกิจ วงษ์พินิจ	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
41. อาจารย์ ดร.ดวงพร ศรีบุญเรือง	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
42. อาจารย์ ดร.มยุรีสิรินทร์ สิริวรรณ	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
43. อาจารย์ ดร.อาทิตย์ อภิโชติชนกุล	คณะเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยขอนแก่น

สำนักงาน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

กำหนดเผยแพร่ ปีละ 3 ฉบับ
ฉบับที่ 1 มกราคม - เมษายน
ฉบับที่ 2 พฤษภาคม - สิงหาคม
ฉบับที่ 3 กันยายน - ธันวาคม

ข้อกำหนดเฉพาะของวารสาร

- บทความที่ลงตีพิมพ์ทุกเรื่องได้รับการตรวจทางวิชาการโดยผู้ประเมินอิสระ
- ข้อคิดเห็นใด ๆ ของบทความที่ลงตีพิมพ์ในวารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม นั้นเป็นของผู้เขียน คณะผู้จัดทำวารสารไม่จำเป็นต้องเห็นด้วย
- กองบรรณาธิการวารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ไม่สงวนสิทธิ์การคัดลอกแต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา

เว็บไซต์วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

- 1) <http://journal.rmu.ac.th>
- 2) <http://www.tci-thaijo.org/index.php/rmu>
- 3) e-mail : rmu_j@rmu.ac.th

พิมพ์ที่ โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม 80 ถนนนครสวรรค์ ตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000
โทรศัพท์ 0-4372-2118 ต่อ 141 โทรสาร 0-4372-5433

บทบรรณาธิการ

วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ฉบับพิเศษนี้เป็นการตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานวิจัย สืบเนื่องจากการประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัย ระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ครั้งที่ 3 (RMU-GRC 2018) และ The 7th International Conference on Sciences and Social Sciences (ICSSS 2017) จัดขึ้นโดยบัณฑิตวิทยาลัย และสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

กองบรรณาธิการวารสารยังคงเพิ่มความเข้มข้น ด้านคัดเลือกบทความที่มีคุณภาพและรักษามาตรฐานของวารสารที่ได้รับการยอมรับ และมีเชื่อมั่นจากมหาชนมาตลอด กองบรรณาธิการวารสารของเรายังคงหนักแน่นต่อนโยบายการบริการเผยแพร่ผลงานวิชาการ ต่อสังคม ส่งเสริม สนับสนุนให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในสังคมทุกท่านสามารถส่งบทความและสืบค้นข้อมูลบทความผ่านเว็บไซต์ <http://journal.rmu.ac.th> นอกจากนั้นสามารถค้นข้อมูลในฐานข้อมูลของ Thailis ได้ที่ <http://tdc.thailis.or.th/tdc> และ ฐานข้อมูล DOI ได้ที่ <http://doi.nrct.go.th>

บรรณาธิการ

สารบัญ

	หน้า
การกดขี่ภายใน ในนวนิยายของ เจ.เค. โรว์ลิง เรื่อง แก้อื้อว่าง	23
Domestic Oppression in J. K. Rowling's The Casual Vacancy	
ณไทย เทพขาม และสุบรรณ แก้วกันยา	
Nathai Thepkharm ¹ and Suban Keowkanya	
การพัฒนาทักษะการสอนและการประเมินผลการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูผ่านการสอนแบบหนุนนำต่อเนื่องเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมของนักเรียน	31
Development of Teaching Skills and Learning Outcomes Evaluation in 21 st Century of Teacher by Teacher Coaching for Enhancing Students' Learning and Innovation Skills	
เฉลิมเกียรติ ดุลสัมพันธ์ ศุภรางค์ เรืองวานิช และสุภาคย์ ดุลสัมพันธ์	
Chalermkieat Dulsamphan Supparang Ruangvanich and Suphak Dulsamphan	
การเสริมสร้างความโปร่งใสในการดำเนินงานของสถาบันอุดมศึกษา	41
Enhancing the Operational Transparency of Higher Education Institutes in SakonNakhon, Thailand	
ลัญญาศรณ์ สวัสดิ์ไธสง	
Sanyasorn Sawasthaisong	
ความรู้และการปฏิบัติตัวในการใช้ยาแก้ปวดของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม	53
Knowledge and Behaviors in Using Painkiller Drugs of the First Year Students at Rajabhat Maha Sarakham University	
อรนุช วงศ์วัฒนาเสถียร กนกพร ทองสอดแสง รัชฎา แสนสร้อย นีอร เรืองจันทร์ และทวีทรัพย์ หระมาตย์	
Oranuch Wongwattanasathien, Kanokporn Tongsoedsaeng, Rattaya Sansoi, Taweesub Raramad and Niorn Ruaengjun	
การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3	63
Development Of Computer Assisted Instruction On Information Technology For Student of Prathomsuksa 3	
สุทธิกานต์ บ่อจักรพันธ์ ณรงค์ คนเที่ยง นันทิยา บวกหาร และนิพล สังสุทธิ	
Sutthikarn Bojkrapan, Naraong Khonteing, Nunthiya buakhan and Nipon Sungsuthi	
การพัฒนาการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยเกมส์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3	73
Development of English Vocabulary Learning Ability By Using Games For Mattyom Suksa 3 Students	
อรวรรณ โพธิ์ชัย มยุรสิรินทร์ ศิริวรรณ และสุชศิลป์ ประสงค์สุข	
Orawan Phokhee, Mayureesirin Siriwan and Sooksil Prasongsook	

หน้า

83

การจัดการเชิงกลยุทธ์ทางการตลาดบริการ เพื่อยกระดับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
อย่างยั่งยืนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย

The Service Marketing Strategic Management to Empower the Sustainable
Ecotourism in the Northeast of Thailand

กิตติชัย เจริญชัย

Kittichai Jaroenchai

บทเรียนจากการบริการวิชาการใน “โครงการประชาชนต้นแบบการใช้ชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง”
Lesson Learned From Academic Service On Supportive Project Of
“The Role Model Living Based On The Sufficiency Economy”

97

เมตตา เก่งชูวงศ์ เกตนสิรี จำปีหอม และกรรณิการ์ ทองดอนเปรี้ยง

Metta Kengchuwong, Kedsiree Jampeehom and Kannikar Thongdonpriang

ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะเฉพาะของธุรกิจ คุณภาพของคณะกรรมการบริษัท
และระดับของการเปิดเผยข้อมูลทางปัญญาของบริษัทจดทะเบียน
ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

109

The Relationship Among Firm-Specific Characteristics, Quality Of Board Of
Directors, And Level Of Intellectual Capital Disclosure Of Listed Companies In
The Stock Exchange Of Thailand

ธนาภิญญ์ อัตตฤทธิ์ ดวงพร ขุนอาจสูงเนิน และกัลยา นารีจันทร์

Thanapin Attarit, Duangporn Khunardsungnern and Kanlaya Nareejun

วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ในนวนิยายเรื่องสิ้นแสงฉาน

123

Critical Discourse Analysis in The Novel of Twilight over Burma

อานันท์นิตย์ มโนรมย์

Amunnit Manrrom

การพัฒนาระบบสารสนเทศด้านการประกันคุณภาพการศึกษา

135

คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

The Development of the Information System for Quality Assurance in Education,
Faculty of Science and Technology, Rajabhat Maha Sarakham University

ไชยยันต์ สุกุลไทย

Chaiyan Sakulthai

หน้า

การศึกษานำร่องอิทธิพลของปัจจัยประชากรต่อความผูกพันต่อองค์กร ขององค์การบริหารส่วนตำบลแห่งหนึ่งในอำเภอพรหมานิคม จังหวัดสกลนคร A Pilot Study On The Impact Of Demographic Factors On Organizational Commitment In One Sub-District Administrative Organization In Phanna Nikhom Distict, Sakon Kakhon Province สุพิชญา นิลจินดา เจตรัมภา พรหมทะสาร และจิตติ กิตติเลิศไพศาล Supitchaya Niljinda, Jetrumpa Pomtasana and Jitti Kittilertpaisan	147
ศาสตร์ของพระราชา ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนเพื่อนำไปสู่การพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน The Kings' Philosophy in Developing the Life Quality of People Leading to the Sustainable Self Reliance วรวุฒิ อินทนนท์ Worawut Inthanon	159
การสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อกำหนดมาตรฐานกลางคุณธรรม จริยธรรม ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐโดยสภาพัฒนาการเมืองแห่งประเทศไทย Co-operation Network Building for Determining the Common Core of Moral and Ethical Standards of Political Position Holders and Government Officials by the Political Development Council of Thailand ชชาติชัย อุดมกิจมงคล Chardchai Udomkijmongkol	169
A Preliminary Study On Vietnamese And English Idioms Denoting Conceptual Metaphor Marriage Is Nutrients Nguyen Thi Kim Anh	179
The Impact of Parents on Children's Self-esteem in Rural Area Hoang ThuongHuyen	189
Factors Affecting Investment in Agriculture at Nghe An province, Vietnam Nguyen Anh Tuan, Đang Thanh Cuong and Nguyen Thi Thuy Vinh	197
การศึกษาแนวทางส่งเสริมการขนส่งโดยสารการบินต้นทุนต่ำด้วยการวิเคราะห์โครงข่าย และการวิเคราะห์จุดภาค Study on an Approach to Support Low Cost Airline Transportation with Network Analysis and Quadrant analysis เบญจมาศ แจ่มใจดี สาวิตรี สายธานี และคมกริช วงศ์แข Benjamas Jangjaidee, Sawitree Saythanee and Komkrit Wongkhae	205

หน้า

การประเมินศักยภาพของชุมชนในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวัฒนธรรม The Potential Assessment Of Communities For Developing To Ecotourism And Cultural	217
ภาสกร จวนสง Passakorn Juansang	
การวิเคราะห์ประสิทธิภาพและปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพด้านนวัตกรรมทางเทคโนโลยีของ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมกลุ่มอัญมณีและเครื่องประดับของไทย Technological Innovation Efficiency Analysis and Factors Affected Technological Innovation Efficiency of Small and Medium Enterprises in The Gems and Jewelry Sector in Thailand	229
สุบรรณ เอี่ยมวิจารณ์ ประเสริฐ จรรยาสุภาพ สุรัชย์ กังวล และ สมเกียรติ ชัยพิบูลย์ Subunn Leamvijarn Prasert Janyasupad Surachai Kungwon and Somkiat Chaipiboon	
บทบาทการสื่อสารของผู้สูงอายุในชุมชนหมู่บ้านอีสานตอนกลาง Communication Roles of the Elderly People in the Villages of Central Northeastern Provinces	245
ปิยภรณ์ พงศ์ศาสตร์ และกุลริศา คำสิงห์ Piyaphon Phongsart andkulrisa Khumsing	
การวิเคราะห์ความคุ้มค่าของการขนส่งโดยรถไฟไทยด้วยการประเมินมูลค่า ความเสียหายจากความล่าช้า และดัชนีวัดความมีประสิทธิภาพจากการตรงเวลา Analysis of Traveling Worthiness from State Railway of Thailand Using Cost of Delay Value and Punctuality Efficiency Index	253
นิติพงษ์ พิพัฒน์มงคล เบญจมาศ แจ่มใจดี และคมกริช วงศ์แซ Nitipong Pipattanamongkol, Benjamas Jangjaidee and Komkrit Wongkha	
กลยุทธ์การบริหารอาชีวศึกษาเอกชนที่มีคุณภาพสู่มาตรฐานสากลในจังหวัดเชียงใหม่-ลำพูน The Management Strategies of Private Vocational Educational in Chiang Mai-Lamphun with Quality to International Standards	263
ธนัท มั่นคง สมเกียรติ ตุ่นแก้ว และสุวดี อุปปินใจ Tanapat Mankhong, Somkiat Tunkaw and SuwadeeOuppinjai	
ประสิทธิผลในการบริหารงานของเทศบาลเมืองในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง : การประเมินจากประชาชนผู้รับบริการและสมาชิกในองค์กร Management Effectiveness of Municipalities in the Central North-Eastern Region : An Evaluation by Citizens and Organizational Members	275
สุธิณี อัทธการ Suthinee Atthakorn	

หน้า

287

บทบาทหน้าที่และการคงอยู่ของกะจ้ำในจังหวัดมหาสารคาม

Roles and Existence of Kacham in Mahasarakham Province

วิฑูล สุนาอาจ มนต์วี ศรีราชเลา และโสมลิต แพงสร้อย

Witoon Suna-art, Montri Srirajlao and Kosit Phaengsoi

ทัศนคติของผู้สูงอายุ เกี่ยวกับปัจจัยที่ก่อให้เกิดความสุขในชีวิต

303

The Attitude of The Elderly about The Factors Influencing Life Happiness

มนัสวิน จิตตานนท์

Manassawin Chittanont

แนวทางการเรียนการสอนศิลปะการวาดภาพเหมือนคนและสัตว์ตามหลักศาสนาอิสลาม

313

Guideline for Teaching Methodology on Human and Animal Portrait Drawing

According to Islamic Principles

พรเพ็ญ กลัดไวยเนตร

Pornphen Kludwaiyanate

ความคาดหวังและการรับรู้คุณภาพในการให้บริการของผู้มาใช้บริการอุทยานการเรียนรู้มหาสารคาม

325

User's Expectations and Perceptions toward Service Quality of Maha sarakham Knowledge Park

ชนาภรณ์ ทัศนภักดิ์

Thanaporn Thatsanapak

การศึกษาแนวทางส่งเสริมการขนส่งทางรถไฟของประเทศไทย

347

ด้วยการวิเคราะห์โครงข่ายและการวิเคราะห์จุดภาค

Study on an Approach to Support Railway Transportation with

Network and Quadrant analysis

ปัทมชมน หงส่วงค์ คมกริช วงศ์แข และณัฐ ธารเจริญ

Papatchamon Hongsuwong, Komkrit Wongkha and Nut Thancharoen

การจัดการการท่องเที่ยวโฮมสเตย์บ้านโพน ตำบลโพน อำเภอดำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์

361

Management of Home Stay Tourism in Ban Pon, Khemmuang District,

Kalasin Province

ปัทมาศ นิตยาชิต

Patimas Nittayachit

หน้า

377

โปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนบนพื้นที่สูง
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

The Leadership Development Program for Administrators on High Land School

Attached to the Office of Chiang Rai Primary Education Area 3

ชัยณรงค์ สร้างช้าง สุวดี อุปปินใจ และพูนชัย ยาวีราช

Chainarong Sangchang, Suwadee Ouppinjai and Phoonchai Yawirach

การวิเคราะห์ความมั่นคงด้านอาหาร พลังงาน และการใช้ประโยชน์จากน้ำ
ในภูมิภาคอาเซียนด้วยข้อมูลพาแนล

385

Analysis of Food Energy and Water Usage in ASEAN by Panel data

ชลธาร แผงศรีสาร เจษฎา คำชัยภูมิ และคมกริช วงศ์แซ

Chonlathan Pangsrisan, Jessada Khaichaiyaphum and Komkrit Wongkhae

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมสมรรถนะการวิจัย
ของครูพลศึกษา ระดับมัธยมศึกษา จังหวัดมหาสารคาม

397

The Development of Research Competency Training Course for Physical
Education Teacher in Secondary School, MahaSarakham Province

กิตติชัย แสนสุวรรณ กฤษณา สมะวรรณะ และพรทิพย์ วรกุล

Kitichai Saensuwan, Kritsana Samavardhana and Porntip Worakul

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการจัดการการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ
สำหรับครูผู้สอนภาษาอังกฤษชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

405

Development Of Training Curriculum To Enhance English Language Learning
Management Competence For Prathomsuksa One English Teachers

อรุณลักษณ์ คำมณี และวิมลรัตน์ สุนทรโรจน์

Arunluck Khammanee and Wimolrat Soonthonrojana

กลยุทธ์การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบนแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของจังหวัดลุ่มน้ำโขงในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
he Mae Khong River in the Northeast of Thailand

417

อัครพร เจริญชิต

Acharaporn Chalermchit

ป่าดึกดำบรรพ์ อารยธรรมนอกโลก และการท้าทายความเป็นมนุษย์ในนวนิยายเรื่อง มิติหลง

429

The Prehistory Forest, Civilization of Alien and Challenge of Humanity in Novel "Mi-Ti-Long"

อรวรรณ ฤทธิศรีธร และธัญญา สังขพันธานนท์

Orawan Ritisrithorn and Thanya Sangkhaphanthanon

หน้า

การเข้าถึงสวัสดิการของแรงงานคนลาวอพยพที่ไม่ได้อยู่ในสถานประกอบการ ในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหารจังหวัดมุกดาหาร Accessing the Welfare of Lao Migrant Workers Who Were Not in the Establishment, Province Mukdahan Municipality, Mukdahan อภิกนิษฐา นาลาห์ Apikanittha Nalao	441
การพัฒนารูปแบบการนิเทศการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน ในสังกัดกลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 12 The Development of the Supervision of Education Quality assurance Model of School local education group 12 สุพัตรา ตาลดี Suputtra Tande	451
การวิเคราะห์ความเชื่อมโยงและผลกระทบทางเศรษฐกิจของอุตสาหกรรม 4.0 : กลุ่มอุตสาหกรรมสาธารณสุข สุขภาพ และเทคโนโลยีทางการแพทย์ An analysis of economic linkage and economic impact on Thailand's industry 4.0 : Health, Wellness and Bio-Med ภาณุวัฒน์ ภูมิชูชิต และอุทิศ พงศ์จิรวัดนา Panuwat Phumchuchit and Utis Bhongchirawattana\	469
การวิเคราะห์ประสิทธิภาพของสถาบันการเงินชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ Efficiency Analysis of Microfinance Institutions in The North-east Thailand ประภัสสร วารีศรี สุรัชย์ กังวล ประเสริฐ จรรยาสุภาพ และสมเกียรติ ชัยพิบูลย์ Prapassorn Wareesri, Surachai Kungwon, Prasert Janyasupab and Somkiat Chaipiboon	485
The Implementation Technology for Rubber Production by Participate of Agriculturist in Kalasin Province Nuchanart Meenasantirak	495
คำแนะนำการเตรียมต้นฉบับ วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม Guidelines for Research Articles and Review Articles to be Published in the Rajabhat Maha Sarakham University Journal	505
Guidelines for Research Articles and Review Articles to be Published in the Rajabhat Maha Sarakham University Journal	513

แนวทางการเรียนการสอนศิลปะการวาดภาพเหมือนคนและสัตว์ตามหลักศาสนาอิสลาม
Guideline for Teaching Methodology on Human and Animal Portrait Drawing
According to Islamic Principles

พรเพ็ญ กลัดไวยเนตร

Pornphen Kludwaivanate

สาขาวิชาการออกแบบนิเทศศิลป์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Corresponding author E-mail : phen.toy@gmail.com

บทคัดย่อ

ในการเรียนศิลปะขั้นพื้นฐานของนักเรียนศิลปะโดยทั่วไปจะฝึกบทเรียนขั้นพื้นฐานของผู้ที่เรียนโดยการวาดรูปศิลปะรูปปั้น ปูนปลาสเตอร์ เช่น รูปปั้นหัวสเปลือยกาย และดาวิด เป็นรูปปั้นที่ได้การยอมรับความสำคัญในการเรียนศิลปะมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน อย่างไรก็ตามข้อจำกัดของศาสนาอิสลามและข้อบังคับสำหรับมุสลิมมีกล่าวถึงเกี่ยวกับภาพเขียนและภาพวาดของมนุษย์และสัตว์ในทางเป็นจริง

วัตถุประสงค์หลักของงานวิจัยนี้จะศึกษาวิธีการสอนและเป็นแนวทางการเรียนการสอนศิลปะวาดภาพเหมือนคนและสัตว์ตามหลักศาสนาอิสลาม โดยมีผู้เชี่ยวชาญและนักวิชาการอิสลามจำนวน 23 ท่าน จะวิเคราะห์และตีความกฎระเบียบที่ทางศาสนาที่เกี่ยวข้องกับภาพวาดของคนและสัตว์ ข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญและนักวิชาการจะได้รับการวิเคราะห์และสรุปเพื่อเตรียมใช้ในการวิจัย

หัวข้อการเรียนรู้ได้รับการจำแนกออกเป็น 6 หัวข้อ, 12 ภาพที่ได้รับการวิเคราะห์ตีความและแสดงความคิดเห็น โดยใช้ภาพผลงานของนักศึกษาจาก 3 สถาบันใช้ในการวิจัยเป็นไปในเชิงแบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้างสำหรับนักศึกษาที่เลือกเรียนศิลปะ

สรุปแนวทางการเรียนการสอนศิลปะ

1. พิจารณาจากในความตั้งใจตนการมรณของกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนที่นับถือศาสนาอิสลามสามารถวาดและระบายสีขั้นพื้นฐานของภาพคนและภาพสัตว์ แต่ผู้ที่เป็นมุสลิมไม่ควรวาดและระบายสีภาพวาดของคนและสัตว์เป็นอาชีพ
2. นักศึกษาศิลปะมุสลิมจะศึกษาสัดส่วนขนาดแสงและเงา โดยการวาดรูปปั้นปูนปลาสเตอร์คน ให้พิจารณาถึงเจตนาของกระบวนการเรียนรู้ นักศึกษามุสลิมสามารถวาดรูปปั้นและหุ่นปูนปลาสเตอร์ที่เหมือนมนุษย์ได้ วาดได้จากใบหน้าและลำคอ ให้วาดเป็นส่วนๆ ถ้าวาดภาพคนและสัตว์ครบทุกส่วนให้ผู้เรียนที่นับถือศาสนาอิสลามวาดได้ไม่แสดงมิติไม่มีแสงเงา ไม่แสดงถึงความรู้สึกเกิดอารมณ์ และพิจารณาแล้วไม่อนุณา

คำสำคัญ : ภาพวาดคนในศาสนาอิสลาม

ABSTRACT

In the basic art class, the art students will generally practice their basic lesson by drawing the art figures. The plaster models such as the sculpture of naked Venus and David have been the important art figures in the art class until present. However, the Islamic rules and regulations for Muslims had mention about the painting and drawing of the human and animal in the realistic way.

The main purpose of this research is to study the teaching and learning methodology of human and animal drawing according to Islamic principles. The 23 experts and Islamic scholars will analyze and interpret the religious rules related to the human and animal painting. The information from the experts and scholars will be analyzed and summarized to prepare the research instrument.

The learning topics have been classified into 6 topics, 12 pictures. The 12 pictures have been analyzed, interpreted and critiqued by the students from 3 institutes. The research instruments are the in depth structured interview forms for the selected art students.

The guideline to teaching art.

1. Basing on the intention of the learning process, Muslim students can draw and paint the basic human and animal painting. However, Muslim should not draw and paint the human and animal painting as a career.

2. Islamic art students to study the proportion of light and shadows. By drawing a plaster statue. Consider the intention of the learning process. Muslim students can paint plaster statues and robot-like humans. Drawn from the face and neck. Draw a thunderstorm. If all the people and animals to draw the student that Islam is not a religion without shadows. Not to feel emotions. And not considered and obscene.

Keywords : Portrait in Islam

บทนำ

แผนการสอน คือ การวางแผนจัดการเรียนการสอนที่เป็นระบบโดยมีเนื้อหา สื่อการสอน และวิธีวัดผลประเมินผลเพื่อใช้ในการปฏิบัติ การสอนในรายวิชาใดวิชาหนึ่งที่ชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษรเป็นการเตรียมการสอนไว้ล่วงหน้าอย่างละเอียดเพื่อนำไปสู่จุดประสงค์การเรียนรู้ และจุดหมายของหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังที่กรมวิชาการ แผนการจัดการเรียนรู้ คือ ผลของการเตรียมการวางแผนจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบโดยนำสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ จัดการกิจกรรมการเรียนการสอนศิลปะช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะด้านการศึกษา เกิดความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ อารมณ์ สังคม ศาสตร์ ศิลปะและงานศิลปะที่พบเห็นใช้เป็นสื่อกลาง(Medium) เป็นแรงบันดาลใจ มีวิธีการสร้างสรรค์ผลงานที่หลากหลาย เช่น การวาดเส้น (Drawing) การระบายสี (Painting) การปั้น (Sculpture) การหล่อ การแกะสลัก เป็นการถ่ายทอดจินตนาการออกมา

เป็นผลงานศิลปะด้วยวิธีการนำเสนอผลงาน (presentation) พื้นฐานสำคัญการเรียนศิลปะเริ่มต้นเรียนรู้ทำความเข้าใจในเรื่อง รูปร่าง-รูปทรง สัดส่วน แสงและเงาก่อน

ดังนั้นทุกๆกิจกรรมศิลปะทุกประเภทจะช่วยส่งเสริมพัฒนาการในด้านต่างๆให้กับผู้เรียนทั้งในด้านสุนทรียภาพ การรับรู้ สถิติปัญญา อารมณ์ สังคม ร่างกาย การสร้างสรรค์และเทคนิคการทำงาน (Viktor Lowenfeld, 1987) ผู้เรียนศิลปะมีความจำเป็นต้องศึกษาพื้นฐานสำคัญทางศิลปะ คือการวาดเส้น-สี-รูปร่าง-รูปทรง จัดองค์ประกอบภาพให้เกิดภาพที่สมบูรณ์ แทนการอธิบายได้ในคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์เช่นกันภาพวาดและเขียนภาพ ก็ต้องมีสมบูรณ์ให้มากที่สุด ภาพนั้นๆสามารถถ่ายทอดแทนคำพูดได้และเป็นภาษาสากลที่เข้าใจกันได้ทั่วไป พื้นฐานสำคัญการวาดภาพจากง่ายไปจนยากขึ้น คือ ผีหัววาดกับปูนพลาสเตอร์ คือ หุ่นเหลี่ยม วินัส แสดงถึงโครงสร้างกล้ามเนื้อเต็มตัว (ชาย-หญิง) ภาพถ่ายและหุ่นจริง ผีผืนจนเข้าใจ

เกิดทักษะความชำนาญ มีมั่นใจในตัวเองและสร้างสรรค์ผลงาน ศิลปะมีประสบการณ์ ได้ผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของการเรียน

ภาพวาดและสิ่งประดับของอิสลามได้อธิบายถึงเกี่ยวกับการภาพวาด ปั้น การแกะสลัก หรือรูปหล่อรูปสิ่งที่มีชีวิต แต่ละเรื่องเกี่ยวกับรูปคนและ งานศิลปะถ้าหากรูปภาพกลายเป็นสิ่งที่ไว้เคารพสักการะ ท่านศาสดาได้เตือนคนพวกนี้ไว้ด้วยการลงโทษที่รุนแรงในโลกหน้า “ในวันแห่งการฟื้นคืนชีพนั้น การลงโทษที่รุนแรงที่สุดจะเป็นของผู้ที่ทำรูป” (รายงานโดยมุสลิม) ดังนั้นศิลปะอิสลามจึงไม่มีรูปภาพคนและสัตว์ไม่มีสัญลักษณ์แทนพระเจ้า จากหะดีษบทหนึ่งเรื่อง การทำรูปภาพเป็นสิ่งไม่อนุมัติ (จาก ฟัดหูล บารีย เล่ม 1 หน้า 525) ท่านอิมามนะวะรีย ร่อหิมะฮ์ลลอฮ์ ได้กล่าวว่าการทำรูปภาพสิ่งมีชีวิต (ทั้งมนุษย์และสัตว์) เป็นสิ่งที่ถูกห้ามอย่างเด็ดขาดผู้ที่ทำรูปภาพจะเป็นรูปที่ให้เกิดหรือหนีบถือก็ตามในทุกกรณีเป็นสิ่งต้องห้ามทั้งสิ้นเพราะเป็นการทำรูปภาพเลียนแบบการสร้างสรรค์ของอัลลอฮ์และจะนำมาเป็นที่เคารพบูชา ภาพที่วาดได้คือภาพรูปต้นไม้ทิวทัศน์หรือวัตถุสิ่งของที่เป็นสิ่งไม่มีชีวิต ในงานสถาปัตยกรรมเป็นศิลปะที่มีรูปทรงเรขาคณิตและอักษรภาษาอาหรับ งานจิตรกรรมและประติมากรรมจะไม่มีรูปคนและสัตว์ คณะสถาปัตย์กรรมศาสตร์มี 4 สาขา ได้แก่ การออกแบบนิเทศศิลป์การออกแบบภายใน สถาปัตยกรรมศาสตร์ และการออกแบบผลิตภัณฑ์ ทุกสาขามีนักศึกษามุสลิมเรียนศิลปะพื้นฐานทั้งคณะจำเป็นเรียนวาดภาพขั้นพื้นฐานฝึกทักษะการแสงเงาหุ่นนิ่งจากปูนปลาสเตอร์การวาดภาพคนและสัตว์ ซึ่งเป็นปัญหาของการวาดคนและสัตว์ ผู้วิจัยจึงค้นหาแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่ถูกต้องตามหลักการศาสนาให้กับนักศึกษา โดยมีอรรถูรานที่แปลเป็นไทยได้ตีความจากยุซุฟ ก็อรฏอวี “ทะเลและหะรอม” แปลโดย บรรจงบิน กาศัน, 2547 ซึ่งนำมาอ้างอิงถึงคิวดิเคราะห์เป็นแนวทางนำปฏิบัติเป็นแรงบันดาลใจและการแก้ปัญหาการพัฒนาการออกแบบต่อยอดกับงานอาชีพศิลปะในรูปแบบอิสลามได้ทันไปทั่วทั้งเทคโนโลยีในยุคปัจจุบัน การศึกษาและพัฒนาการออกแบบที่เป็นมุสลิมให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ ตามแนวทางตามหลักการศาสนา เพื่อได้เป็นประโยชน์ต่อวงการศึกษและเป็นองค์ความรู้ที่ประจักษ์ต่อสาธารณะชนเป้าหมายที่เป็นสำคัญคือผู้สอนวางแผนการเรียนรู้อุ้เรียนมุสลิมและนำไปประกอบอาชีพอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาทบทวนนิติศาสตร์การจัดการเรียนการสอนศิลปะการวาดภาพภาพเหมือนคนและสัตว์ตามหลักศาสนาอิสลาม

2. เพื่อศึกษาเสนอแนวทางในการเรียนที่เหมาะสมสำหรับการสอนศิลปะการวาดภาพเหมือนคนและสัตว์สำหรับผู้สอนและนักเรียนนักศึกษาที่นับถือศาสนาอิสลาม

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้มีขอบเขตการศึกษาในเรื่องต่างๆตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้และได้แบ่งขอบเขตของการศึกษาไว้เป็น 3 ด้าน ดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษา เป็นผู้ตอบให้ข้อมูลหลักแบ่งเป็น 2 กลุ่มจำนวน 23 คนการเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีสุ่มตัวอย่างโดยแบบเจาะจงโดยการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์จากผู้เชี่ยวชาญแห่งประเทศไทยและนักวิชาการของโรงเรียนที่มีความรู้ทางด้านศาสนาอิสลาม ใช้เอกสารคำถามกึ่งโครงสร้าง (Interview guideline) ทำการสัมภาษณ์ด้วยตัวผู้วิจัยทุกขั้นตอนนำมาวิเคราะห์เป็นร้อยละ

2. หลักคำสอนของศาสนาอิสลามหัวใจของศาสนาอิสลามโดยวางอยู่บนฐานการอ้างอิงข้อมูลจากแหล่งปฐมภูมิคือหะลาลและหะรอมในอิสลามและมหาคัมภีร์อัลกุรอานและรายงานวจนะของท่านศาสดามุฮัมมัด (ขอความจำเริญและความสันติจงมีแด่ท่าน) คำสอนศาสนาอิสลามมีกรอบกำหนดแบ่งไว้ 3 หมวด ดังนี้

2.1 หลักการศรัทธา(ความเชื่อมั่น)

2.2 หลักคุณธรรม-จริยธรรม (หลักความดี)

2.3 หลักการปฏิบัติ (หน้าที่)

3. การตั้งเจตนารมณ์ (เหี้ยมต) เป็นการตั้งใจในการกระทำด้วยความบริสุทธิ์ใจเพื่ออัลลอฮ์ (ซุบฮานูวาตะอาลา) ในการกระทำใดๆ ที่ไม่มีกฎแห่งการตอบแทนในการกระทำของมนุษย์ที่มีเจตนา

โดยใช้หลักคำสอนจะวาดลอกเลียนแบบคุณลักษณะเท่าเทียมกับอัลลอฮ์เป็นผู้สร้างมิได้ มีข้อห้ามดังนี้

1. การวาดหรือปั้นรูปตัวแทนของศาสดาต่างๆที่เกี่ยวข้องศาสนา

2. รูปเหมือนของบรรดาศาสนิกษัตริย์

3. วาดภาพเปลือยกายทั้งชายและหญิงและ
4. ภาพสัตว์ที่มีความดุร้ายและน่ากลัว

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ(Qualitative research) เป็นผู้ตอบให้ข้อมูลหลัก แบ่งเป็น 2 กลุ่มจำนวน 23 คนการเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีสุ่มตัวอย่างโดยแบบเจาะจงโดยการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์จากผู้เชี่ยวชาญแห่งประเทศไทยและนักวิชาการของโรงเรียนที่มีความรู้ทางด้านศาสนาอิสลามใช้เอกสารคำถามกึ่งโครงสร้าง (Interview guideline) ทำการสัมภาษณ์และจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) ด้วยตัวผู้วิจัยทุกขั้นตอนนำมาวิเคราะห์เป็นร้อยละที่ได้คะแนนสูง

1. ศึกษาและดำเนินการสัมภาษณ์การข้อมูลได้ศึกษาอัลกุรอาน-หลักสูตรเป็นข้อมูลเบื้องต้นในด้านความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีและแนวคิดการจัดการแผนการเรียนการสอนศิลปะวาดภาพเหมือนคนและสัตว์ตามหลักศาสนาอิสลามให้สอดคล้องข้อมูลจากตอบแบบสอบถามแบบสัมภาษณ์ ผู้ให้สัมภาษณ์ทำการบันทึกที่ได้สัมภาษณ์อย่างละเอียดและอธิบายเสนอแนะนำผลมาวิเคราะห์ด้านศาสนา

2. จากการศึกษาและวิเคราะห์หลักศาสนา-ศิลปะอิสลาม-แผนการสอน-มหาวิทยาลัย 3 สถาบันที่เรียนศิลปะ ผู้วิจัยจึงกำหนดกิจกรรมการวิจัยพร้อมลงภาคสนาม

3. นำแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลนำไปตั้งคำถามสำหรับกึ่งโครงสร้าง(Semi-structured Interview) ลักษณะการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการและจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) โรงเรียนทั้ง 3 แห่งและผู้เชี่ยวชาญแห่งศาสนาแห่งประเทศไทยเป็นรายบุคคลใช้คำถามการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) แบบรายบุคคลเพื่อเปิดเผยสิ่งสนใจพร้อมบันทึกในแบบคำถาม เพื่อหาแนวความคิดและรูปแบบที่สอดคล้องกับหลักศาสนาตามวัตถุประสงค์เป็นผู้ให้ข้อมูลหลักเพื่อหาข้อสรุปและอภิปรายผล

4. การยืนยันผลการวิจัย (Conformability) โดยผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมพร้อมวิเคราะห์แปลผลและตรวจสอบกลับไปพบผู้เชี่ยวชาญ 23 ท่าน เพื่อเช็ชื่อยืนยันว่าข้อมูลที่เกิดจากการวิเคราะห์ผลเป็นที่ยอมรับ

ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลจากตำรา ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่1 ผู้วิจัยได้นำข้อมูลอาจารย์ผู้สอนศิลปะทั้ง 3 สถาบันที่จัดการเรียนการสอนพื้นฐานศิลปะและประกอบบทสัมภาษณ์ตั้งแต่ประมาณ 10-25 ปี บอกถึงพื้นฐานที่ความจำเป็นวาดภาพคนและสัตว์ที่จัดแผนการสอนไว้ให้นักศึกษาได้เรียนผู้วิจัยได้นำข้อมูลดังกล่าวมาใช้ตั้งคำถามแบบกึ่งโครงสร้างสอดคล้องกับวัตถุประสงค์งานวิจัย ภาพวาดที่เรียนสามารถวาดภาพได้หรือไม่

ตอนที่2 ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากตอนที่ 1 จากภาพวาดผู้วิจัยได้ถ่ายผลงานนักศึกษาทั้ง 3 สถาบันให้ผู้เชี่ยวชาญได้คัดเลือกภาพวาด 84 ภาพที่มีการตรวจสอบได้คะแนนสูงสุด 12 ภาพ นำภาพมาตั้งคำถามใส่แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเพื่อผลมาวิเคราะห์และตีความให้เข้ากับสอดคล้องกับคำสอนในศาสนาอิสลามที่มีหะลาล-หะรอม (อนุญาตวาดได้หรือไม่)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรแบบเจาะจง(Purposive sampling) และกลุ่มตัวอย่างคือผู้เชี่ยวชาญแห่งศาสนาแห่งประเทศไทย จำนวน 8 ท่าน และนักวิชาการของโรงเรียนแบบบูรณาการด้านศาสนาอิสลามจำนวน 15 ท่าน ที่มีความเชื่อทัศนคติของ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงตัวบุคคล (Purposive Sampling) ที่มีความรู้ ความชำนาญและประสบการณ์โดยตรง ผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 23 ท่าน

เครื่องมือการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพคือการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างคุณภาพของเครื่องมือวิจัยมีความเชื่อถือได้โดยมีผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลและปรับแก้ไขก่อนที่จะนำมาสัมภาษณ์โครงสร้างคำถามในการสัมภาษณ์ออกเป็น 4 ส่วนได้แก่

ส่วนที่ 1 แนวคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วยอายุเพศตำแหน่งงานระดับการศึกษาประสบการณ์ในการทำงาน

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับภาพวาดมีความเหมาะสมสามารถวาดได้หรือไม่

ส่วนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับให้เหตุผลในบทอัลกุรอานอ้างถึงคำพูด ส่วนที่ 4 อุปกรณ์ที่ใช้ในการสัมภาษณ์คือเครื่องบันทึกเสียงขนาดเล็กสมุดบันทึกปากกากล้องถ่ายภาพ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองโดยการติดตามสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล ได้จัดบันทึกด้วยตัวผู้ให้ข้อมูลเองทั้ง 23 ท่านได้แบ่งเป็น 2 กลุ่มดังนี้

1. ผู้เชี่ยวชาญศาสนาแห่งประเทศไทย 8 ท่านสัมภาษณ์ด้วยตนเองและจัดบันทึกด้วยผู้ให้สัมภาษณ์ จำนวน 2 ครั้ง การเข้าพบเป็นการสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล 2 ครั้งโดยใช้คำถามแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง อาจารย์ อรุณ บุญชม อาจารย์บรรจง ปินากัน ศาตราจารย์พิเศษกุสุมา รักษาณี รองศาสตราจารย์ดร.อัปดุลเลาะห์ หนุ่มสุข ดร. อนันต์สมิต ยกุลอาจารย์อาลี เสือสมิงอาจารย์มัสฎอฟา อยู่เป็นสุข อาจารย์รอซดี อ่อนหวาน

2. นักวิชาการสอนศาสนาของโรงเรียน 3 แห่ง โรงเรียนละ 5 ท่าน ดังนี้ โรงเรียนมิฟตาฮุลอุลุมิตติเนียนะห์ (บ้านดอน) โรงเรียนบางกอกศึกษามูลนิธิ (รวมคำแหง53)โรงเรียนธรรมมัสลาม (ท่าอิฐ)ใช้แบบสอบถามแบบสัมภาษณ์เดียวกันทั้ง 2 กลุ่ม ให้การสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล 2 ครั้งเช่นกัน โดยการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) และจัดบันทึกและบันทึกวิธีโอ

ดังนั้นผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depthInterview) โดยใช้คำถามแบบกึ่งโครงสร้างที่เตรียมไว้อย่างกว้างๆการเก็บข้อมูลการวิจัยเป็นขั้นตอนการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลด้านเอกสาร (Review Data) ผู้ทำการวิจัยได้ศึกษาทะเลาะและหะรอมในอิสลามและสื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆเช่นเอกสารทางวิชาการวารสารบทความต่างๆ ข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตและงานวิจัยต่างๆที่เกี่ยวข้อง

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม (Field Data)ผู้ทำการวิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depthInterview) แบบตัวต่อตัวการใช้คำถามแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview)ลักษณะการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการโดยการกำหนดคำถามออกเป็นประเด็นให้ครอบคลุมและสอดคล้องกับเรื่องที่ทำการวิจัยก่อนเริ่มการทำการสัมภาษณ์ผู้ทำการวิจัยได้แสดงถึงวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์โดยขออนุญาตในการจัดบันทึกและบันทึกวิธีโอระหว่างการสัมภาษณ์ผู้วิจัยได้มีปฏิสัมพันธ์แบบต่อนหน้ากับผู้ให้สัมภาษณ์พร้อมจดบันทึกไปด้วยให้อิสระทางความคิดการใช้เวลาในการสัมภาษณ์

ประมาณ 30-60 นาทีการสัมภาษณ์แบบการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) และรายบุคคลจะเป็นจะทำการสัมภาษณ์จนกว่าสรุปผลได้ชัดเจนเพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีการเก็บข้อมูลเป็นวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research)เป็นการตีความจากข้อมูลปฐมภูมิ การใช้การสังเกต การสัมภาษณ์ การบันทึก โดยมีการเก็บข้อมูลจากการใช้เครื่องมือแบบสอบถามแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างแบ่งออกเป็น 2 รายการ คือ

1. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ที่ได้คะแนนสูง

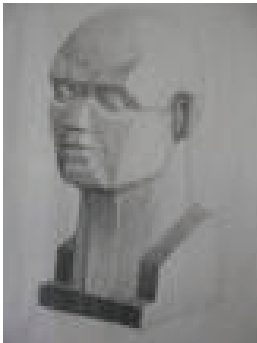
2. การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์และการสังเกต ใช้ในการวิเคราะห์เชิงตรรกะ การวิเคราะห์ข้อมูลแบบหาข้อสรุปและนำเสนอด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์แบบสัมภาษณ์นักวิชาการพิเศษศาสนาอิสลามแห่งประเทศไทยและนักวิชาการด้านศาสนาอิสลามของโรงเรียน 3 แห่งรวมทั้งหมด 23 ท่านได้ภาพวาดที่ได้คะแนนสูงเป็นภาพตัวอย่างทั้งหมด 6 เรื่อง ๆ ละ 2 รูปภาพ รวม 12 ภาพ โดยกำหนดตามตาราง 6 ตาราง พอสรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 1 เรื่องที่ 1 การวาดโครงสร้าง สัดส่วนใบหน้าถึงหน้าอก
แสงเงา จากหุ่นปูนพลาสเตอร์ (พื้นฐาน)

ภาพที่ 1

ภาพที่ 2

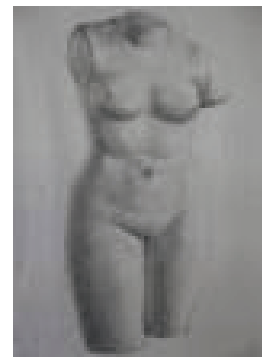
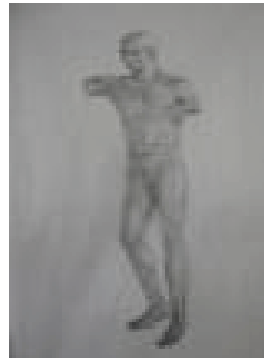
วาด ได้	ร้อยละ	วาด ไม่ได้	ร้อยละ	วาดได้	ร้อยละ	วาด ไม่ได้	ร้อยละ
15	65.22	8	34.78	14	60.87	9	39.13

รูปภาพที่ 1 และรูปภาพที่ 2 โดยนายพร้อมพงษ์ ทวีชาติ
สาขาวิชาการออกแบบนิเทศศิลป์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

รูปภาพที่ 1 ภาพวาดได้ 15 ท่าน คิดเป็น 65.22 % พบว่า
ผู้เรียนศึกษาการวาดภาพคนจากหุ่นนิ่งไม่เคลื่อนไหว วาดเพื่อ
เป็นพื้นฐานเข้าใจกำหนดการวางตำแหน่งโครงสร้างตามสัดส่วน
บนใบหน้าและทิศทางแสงเงาสามารถวาดได้เพราะพิจารณา
แล้วไม่มีชีวิตอยู่ได้และวาดภาพไม่ได้ 8 ท่าน คิดเป็น 34.78%
พบว่า วาดภาพได้ให้เน้นเป็นบางส่วนที่ไม่เหมือนจริงที่มีชีวิต

รูปภาพที่ 2 ภาพวาดได้ 14 ท่าน คิดเป็น 60.87% พบว่า
ผู้เรียนสามารถวาดได้เพื่อเป็นพื้นฐานให้มีความรู้และเข้าใจ
กำหนดทิศทางแสงเงา การวางตำแหน่งโครงสร้างบนใบหน้า
เหมือนจริง ตามแผนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาฝีมือในการเรียน
การสอนให้ตามวัตถุประสงค์และวาดภาพไม่ได้ 9 ท่าน คิดเป็น
39.13% พบว่า ได้พิจารณาองค์ประกอบคล้ายคนมากไม่ควรเน้น
น้ำหนักความรู้สึกที่แววตาที่แสดงความรู้สึกและพิจารณาแล้วไม่
สามารถมีชีวิตอยู่ได้ ให้ตั้งเจตนาว่าวาดเพื่อการศึกษา

ตารางที่ 2 เรื่องที่ 2 การวาดโครงสร้างสัดส่วนคนเหมือนจากหุ่น
ปูนพลาสเตอร์ แสดงกล้ามเนื้อ ผู้ชาย-ผู้หญิง (พื้นฐาน)

ภาพที่ 3

ภาพที่ 4

วาดได้	ร้อยละ	วาด ไม่ได้	ร้อยละ	วาดได้	ร้อยละ	วาด ไม่ได้	ร้อยละ
8	34.78	15	65.22	5	21.74	18	78.26

รูปภาพที่ 3 โดยนายภัทรเกียรติ อินทศรี

สาขาวิชาการออกแบบภายในมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

รูปภาพที่ 4 โดยนายพร้อมพงษ์ ทวีชาติ

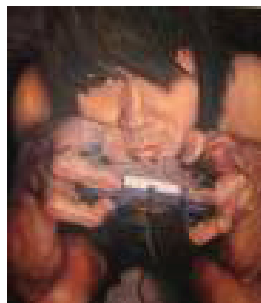
สาขาวิชาการออกแบบนิเทศศิลป์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

รูปภาพที่ 3 ภาพวาดได้ 8 ท่าน คิดเป็น 34.78% พบว่า
ผู้เรียนศึกษาการวาดภาพคนจากหุ่นนิ่งไม่เคลื่อนไหว วาดเพื่อ
เป็นพื้นฐานให้มีความรู้และเข้าใจรูปร่าง รูปทรง ขนาดและ
สัดส่วน และกำหนดแสงเงา ให้ตั้งเจตนาว่าวาดเพื่อการศึกษา
และวาดภาพไม่ได้ 15 ท่าน คิดเป็น 65.22% พบว่าไม่เหมาะสม
ที่จะวาดได้เพราะในหลักศาสนาไม่ให้อวดร่างกายเปิดเผย
สัดส่วนของร่างกาย ถ้ามีความจำเป็นเพื่อการศึกษาให้วาดโครง
ร่างกาย (คอ-ลำตัว-สะโพก) วาดได้ส่วนที่เป็นชิ้นส่วน คือ ศีรษะ
ถึงสะดือ ไม่เน้นเพศ กล้ามเนื้อต้นขาถึงปลายเท้า

รูปภาพที่ 4 ภาพวาดได้ 5 ท่าน คิดเป็น 21.74% พบว่า
ผู้เรียนศึกษาการวาดภาพคนจากหุ่นนิ่งไม่เคลื่อนไหว ร่างกายไม่
ครบทุกส่วนวาดเพื่อเป็นพื้นฐานให้มีความรู้และเข้าใจรูปร่าง รูป
ทรง ขนาดและสัดส่วน และกำหนดแสงเงา วาดเพื่อการศึกษา
และวาดภาพไม่ได้ 18 ท่าน คิดเป็น 78.26% พบว่า เป็นภาพวาด
ในหลักศาสนาไม่ให้อวดร่างกายให้ผู้หญิงเป็นต้นแบบในการเขียนภาพ
และโชว์เรือนร่างที่แต่งกายปกปิดสัดส่วนให้มิดชิด เพราะนางเป็น
ที่สงวนของชาย และเป็นข้อห้ามของศาสนาชัดเจนถึงแม้ว่าเป็น

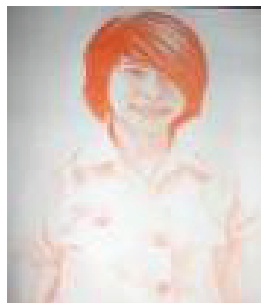
ปูนพลาสเตอร์ถือว่าอาจารย์แต่ส่วนประกอบไม่ครบตามก็
ไม่เหมาะสมที่วาดได้

ตารางที่ 3 เรื่องที่ 3 การวาดภาพเหมือนจริงครึ่งตัว (Portrait)
จากแบบ คนจริงผู้ชาย-ผู้หญิง(พื้นฐานสร้างสรรค์)

ภาพที่ 5

วาดได้	ร้อยละ	วาดไม่ได้	ร้อยละ
13	56.52	10	43.48

ภาพที่ 6

วาดได้	ร้อยละ	วาดไม่ได้	ร้อยละ
10	43.48	13	56.52

รูปภาพที่ 5 โดยนายสรณ์ ชุนพลพิทักษ์

คณะจิตรกรรมประติมากรรมและภาพพิมพ์มหาวิทยาลัย
ศิลปากร

รูปภาพที่ 6 โดยนางสาวแสงเดือน ชัมภการ

สาขาวิชาการออกแบบนิเทศศิลป์มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

รูปภาพที่ 5 ภาพวาดได้ 13 ท่านคิดเป็น 56.52% พบว่า
การวาดเหมือนคนจริงแสดงแสงเงาสีกับท่าทางได้เหมือนคน
วาดเพื่อการศึกษาให้เข้าใจอารมณ์ องค์ประกอบสัดส่วนไม่ครบ
ทุกส่วน จึงเป็นเหตุผลว่า ภาพที่วาดเป็นภาพที่วาดไม่ครบทุก
ส่วนพิจารณาแล้วไม่สามารถที่มีชีวิตอยู่ได้ เป็นภาพที่เหมาะสม
ที่ผู้เรียนมีความเหมาะสมที่วาดได้และวาดภาพไม่ได้ 10 ท่าน
คิดเป็น 43.48% พบว่า ภาพที่วาดได้แสดงอารมณ์ที่วาดเหมือน
คนด้านศาสนาไม่อนุวัติ แต่ถ้าวาดภาพเพื่อการศึกษาให้เข้าใจ
สีแสง-เงาและความรู้สึกที่ถ่ายทอดออกเป็นภาพควรที่จะเน้น
เช่น ดวงตาไม่มีเน้นให้เหมือนจริงและไม่วาดให้ครบทุกสัดส่วน

รูปภาพที่ 6 ภาพวาดได้ 10 ท่านคิดเป็น 43.48%พบว่า
ภาพที่เป็นเพศหญิงเห็นที่ไม่เหมาะสมที่จะวาด แต่ผู้วาดต้องตั้ง
เจตนาวาดเพื่อการศึกษาวาดเพื่อให้เข้าใจถึงแยกความแตกต่าง

ของ และวาดภาพไม่ได้ 13 ท่าน คิดเป็น 56.52%พบว่า เพศผู้
หญิงในด้านศาสนาถือว่าไม่เหมาะสมที่จะเป็นต้นแบบวาดภาพได้
เพราะในหลักศาสนามีข้อห้ามมิให้ผู้หญิงโชว์บิกิติดังกาย ถ้ามี
ความจำเป็นวาดได้แต่ร่างกายวาดไม่ครบทุกส่วน ภาพปกปิดให้
มิดชิดไม่แสดงแนวตาที่ถ่ายทอดอารมณ์ต่อเพศตรงข้าม วาดเพื่อ
การศึกษาสามารถที่จะพิจารณาความเหมาะสมได้

ตารางที่ 4 เรื่องที่ 4 การวาดภาพเหมือนจริงบุคคลสำคัญและ
มีชื่อเสียง

ภาพที่ 7

วาดได้	ร้อยละ	วาดไม่ได้	ร้อยละ
13	56.52	10	43.48

ภาพที่ 8

วาดได้	ร้อยละ	วาดไม่ได้	ร้อยละ
8	34.78	15	65.22

รูปภาพที่ 7 โดยนายลาก อำไพรัตน์

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ วิทยาเขต
เพาะช่าง

รูปภาพที่ 8 โดยนายลาก อำไพรัตน์

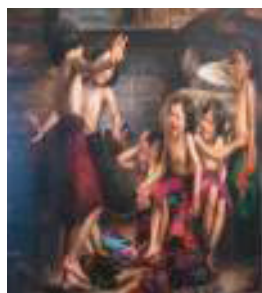
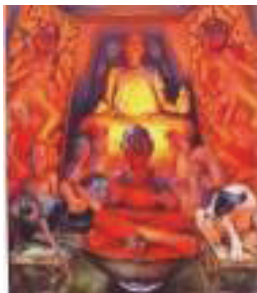
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ วิทยาเขต
เพาะช่าง

รูปภาพที่ 7 ภาพวาดได้ 13 ท่านคิดเป็น 56.52 % พบว่า
ศึกษาการวาดภาพคนจากภาพถ่ายหรือหุ่นปูนปั้นซึ่งเป็นบุคคล
สำคัญ (บิดาศิลปะ) ถ้ามีความจำเป็นก็สามารถที่วาดได้เพราะเป็น
ประโยชน์ทางเพื่อการเรียนการสอน โดยไม่มีเจตนาที่จะเคารพ
บูชา วาดสัดส่วนร่างกายไม่ครบทุกส่วนของร่างกาย มีความ
เหมาะสมที่จะวาดได้และวาดภาพไม่ได้ 10 ท่าน คิดเป็น 43.48
% พบว่า จะนำภาพไปเคารพบูชาเพราะเป็นบิดาแห่งศิลปะจึงเห็น
ไม่เหมาะสม ควรตั้งเจตนาในการวาดภาพเพื่อการศึกษา

รูปภาพที่ 8 ภาพวาดได้ 8 ท่านคิดเป็น 34.78% พบว่า การวาดชิ้นพื้นฐานต้องฝึกฝนให้วาดได้และวาดภาพไม่ได้ 15 ท่าน คิดเป็น 65.22% ผู้เรียนศึกษาไม่สมควรวาดภาพที่เปิดเผย เลือผ้าปกปิดส่วนที่สงวน หลักคำสอนให้ผู้หญิงปกปิดร่างกาย ส่วนที่เปิดได้คือใบหน้ากับฝ่ามือเท่านั้น ผู้หญิงเป็นสิ่งที่สงวน สิทธิของศาสนาอิสลามไม่ควรเปิดเผย

ตารางที่ 5 เรื่องที่ 5 ภาพวาดประกอบในท่าทางต่างๆ ผู้ชาย- ผู้หญิง-ศาสนา ประเพณี-วัฒนธรรม ชีวิตประจำวัน ฯลฯ

ภาพที่ 9

ภาพที่ 10

วาดได้	ร้อยละ	วาดไม่ได้	ร้อยละ	วาดได้	ร้อยละ	วาดไม่ได้	ร้อยละ
6	26.09	17	73.91	6	26.09	17	73.91

รูปภาพที่ 9 โดยนายณพล งามวงษ์วาน

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล รัตนโกสินทร์ วิทยาเขต

เพาะช่าง

รูปภาพที่ 10 โดยนายศักรานนท์ สุภาพ

คณะจิตรกรรมประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัย ศิลปากร

รูปภาพที่ 9 ภาพวาดได้ 6 ท่านคิดเป็น 26.09%พบว่า วาดภาพนี้เพื่อการศึกษาถ้ามีความจำเป็นเป็นไปได้ไม่เหมาะสม และ วาดภาพไม่ได้ 17 ท่าน คิดเป็น 73.91% พบว่า ผู้เรียนศึกษาไม่เหมาะสมวาดศิลปะและวัฒนธรรมศาสนาอื่นได้เป็นความเชื่อจะ นำไปสู่การกราบไหว้เคารพบูชาได้เกรงผิดเพี้ยนได้จึงเป็นข้อห้าม และไม่เหมาะสมที่จะนำมาวาด

รูปภาพที่ 10 ภาพวาดได้ 6 ท่านคิดเป็น 26.09% พบว่า วาดภาพนี้เพื่อการศึกษาถ้ามีความจำเป็นเป็นไปได้ไม่เหมาะสม

และวาดภาพไม่ได้ 17 ท่าน คิดเป็น 73.91% พบว่า ผู้เรียนศึกษา ไม่เหมาะสมวาดภาพ จะเป็นเด็กหรือผู้ใหญ่มีความจำเป็นที่จะ วาดควรปกปิดร่างกายให้มิดชิดทั้งผู้ชายด้วย เพราะผู้หญิงจะเปิดเผยได้คือใบหน้าและฝ่ามือเท่านั้น ไม่เหมาะสมที่จะนำมาวาด

ตารางที่ 6 เรื่องที่ 6 ภาพวาดสัตว์ในท่าทางต่าง ๆ

รูปภาพที่ 11

รูปภาพที่ 12

วาดได้	ร้อยละ	วาดไม่ได้	ร้อยละ	วาดได้	ร้อยละ	วาดไม่ได้	ร้อยละ
14	60.87	9	39.13	13	56.53	10	43.47

รูปภาพที่ 11 โดยนายฉลาด เมืองจันทร์

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ วิทยาเขต

เพาะช่าง

รูปภาพที่ 12 โดยนายจิระ แจ่มสุข

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ วิทยาเขต

เพาะช่าง

รูปภาพที่ 11 ภาพวาดได้ 14 ท่านคิดเป็น 60.87% พบว่า ผู้เรียนสามารถศึกษาภาพได้ ตามความเหมาะสม ให้มีความเข้าใจ รูปร่าง-รูปทรง สัดส่วน พื้นผิว แสงเงา กล้ามเนื้อท่าทางของสัตว์ไม่แสดงแวตาความดุร้ายน่ากลัว เพื่อเป็นสื่อการเรียนการสอนได้และวาดภาพไม่ได้ 9 ท่าน คิดเป็น 39.13% พบว่าให้ วาดส่วนประกอบไม่เน้นโครงสร้างที่ไม่เต็มตัว ไม่วาดสัตว์ที่มีพลัง แวตาดุร้ายน่ากลัว วาดเป็นส่วนๆ

รูปภาพที่ 12 ภาพวาดได้ 13 ท่านคิดเป็น 56.53 % พบว่า ผู้เรียนสามารถศึกษาภาพได้ ให้มีความเข้าใจ รูปร่าง-รูปทรง สัดส่วน พื้นผิว แสงเงา กล้ามเนื้อท่าทางของ สัตว์และวาดภาพไม่ได้ 10 ท่าน คิดเป็น 43.47%พบว่าให้วาด ส่วนประกอบไม่เน้นโครงสร้างที่ไม่เต็มตัว ไม่วาดสัตว์ที่มีพลัง แวตาดุร้ายน่ากลัว เพราะสายตาของสัตว์บอกถึงการความน่า กลัวความมีพลังแต่ละชนิด

จากบทในหะดิษ (ท่านรอซูลได้กล่าวว่า) เรื่องที่เกี่ยวข้องกับเจตนาของจิตรกรโดยตรงมีท่านรอซูลได้กล่าวว่า“ใครเล่าจะทำผิดมากไปกว่าผู้ที่ปรารถนาจะสร้างสิ่งที่เหมือนกับที่ฉันได้สร้าง? ลองให้เขาสร้างอะตอมขึ้นมาสักอะตอมหนึ่ง หรือลองให้เขาสร้างเมล็ดข้าวบาร์เลย์ขึ้นมาสักหนึ่งเมล็ด” ในหะดิษนี้ได้อ้างถึงเจตนาของบรรดาศิลปินที่ต้องการจะลอกเลียนแบบคุณลักษณะแห่งการเป็นผู้สร้างและผู้ให้กำเนิดของอัลลอฮ์ ดังนั้นงานศิลปะที่สร้างขึ้นมา ถึงวันแห่งการฟื้นคืนชีพ ศิลปินพวกนี้จะถูกบอกต่อหน้าสาธารณชนว่า “จงนำชีวิตมาให้แก่ที่ผู้เจ้าสร้างขึ้นมา” อัลลอฮ์ทรงให้หาวิญญาณใส่ภาพวาดหรือปั้นนั่นเอง แสดงให้เห็นว่าสิ่งที่พระเจ้าสร้างขึ้น ไม่เหมาะสมที่จะสร้างขึ้นหรือวาดภาพขึ้นเลียนแบบนั้นขึ้นมา

สรุปผลและอภิปรายผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลการวาดภาพศิลปะได้มีข้อสรุปดังนี้

ผลการวิเคราะห์แบบสอบถามแบบสัมภาษณ์จากผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด 23 ท่าน (นักวิชาการ) ได้ภาพวาดที่ได้คะแนนสูงเป็นภาพคัดเลือก 6 เรื่อง รวม 12 ภาพ ผู้วิจัยได้แบ่งประเภทเป็น 4 กลุ่ม ได้กำหนดดังต่อไปนี้

กลุ่มที่ 1 รูปภาพที่ 1-4 เป็นหุ่นปูนพลาสเตอร์ วินัส เดวิส โครงสร้างกล้ามเนื้อ ซึ่งเป็นพื้นฐานการเรียนการสอนศิลปะ โดยใช้เทคนิคดินสอแสงเงา เส้น สัดส่วน รูปร่าง-รูปทรง พื้นผิว วาดภาพได้เพื่อการศึกษาสามารถวาดฝึกฝนให้เกิดความชำนาญ โดยการตั้งเจตนาวาดภาพเพื่อการศึกษา

กลุ่มที่ 2 รูปภาพที่ 5-8 เป็นภาพบุคคลผู้ชายและผู้หญิงจากภาพถ่ายและหุ่นคนจริง พบว่าผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นส่วนมาก ไม่เห็นด้วยกับการวาดภาพสิ่งที่มีชีวิตเลียนแบบพระเจ้าสร้างขึ้น มีข้อจำกัดด้านศาสนาคือการแต่งกายมิดชิดไม่โชว์เรือนร่างทั้งเพศชายและเพศหญิง มีเหตุผลว่าวาดภาพเพื่อการศึกษา ช่วยเหลือสังคม สเก็ชเพื่อจับใจผู้ขายสามารถวาดได้ด้วยควมมีเหตุผล ผู้เรียนศิลปะจะศึกษาหุ่นจริงต้องการเข้าใจสัดส่วนขนาดแสงและเงา วาดได้จากใบหน้าและลำคอ ไม่มีแววตาที่แสดงพลัง ให้นั้นระยะเป็นบางส่วนให้เป็นแสดงมิติแสงเงาที่เหมาะสมไม่แสดงถึงความรู้สึกเกิดอารมณ์ต่อตรงข้ามไม่อนาจาร โดยการตั้งเจตนาวาดภาพเพื่อการศึกษา

กลุ่มที่ 3 รูปภาพที่ 9-10 เป็นการเขียนภาพองค์ประกอบเรื่อง “ศิลปะและวัฒนธรรม” ให้หลีกเลี่ยงไม่ส่งเสริมให้มุสลิมวาด

ภาพ เพราะเป็นเรื่องของความเชื่อด้านศาสนาอาจจะนำไปสู่จะนำไปสู่การกราบไหว้เคารพบูชาได้ และในภาพที่ 10 เป็นภาพที่เด็กไม่ได้สวมเสื้อผ้ากำลังร่ายรำอย่างมีความสุข อิสลามไม่อนุญาตให้ถอดเสื้อผ้า คือให้แต่งกายมิดชิดไม่ว่าจะเป็นเด็กชายหรือเด็กหญิงเล็กก็ไม่อนุญาตเพราะไม่เหมาะสม

กลุ่มที่ 4 รูปภาพที่ 11-12 เป็นภาพสัตว์สามารถวาดได้ ไม่เป็นที่ต้องห้ามเป็นภาพวาดจากภาพถ่ายเสียส่วนใหญ่ให้วาดเพื่อแสดงถึงกริยาท่าทางของสัตว์แต่ละชนิดการเคลื่อนไหว รูปร่าง รูปทรง สีแสงเงา กล้ามเนื้อเป็นต้นจากการวาดภาพจากปูนพลาสเตอร์คนและสัตว์ ให้พิจารณาถึงเจตนาของกระบวนการเรียนรู้ของการฝึกปฏิบัติเพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในรูปร่าง-รูปทรง สีแสงเงาและพื้นผิว เป็นต้น

จากนักวิชาการทั้ง 23 ท่านได้แสดงจุดยืนของศาสนาอิสลามเกี่ยวกับงานศิลปะคนและสัตว์รูปปั้นที่อยู่บนพื้นแผ่นดินเรียบ เช่น กระดาษ ผ้า ม่าน กำแพง เหยียดเย็บกระดาษ ผนังปูน ในเรื่องดังกล่าวมานี้ให้นำมาพิจารณาเป็นกรณีไป จิตรกรมีวัตถุประสงค์อย่างไร ถ้าหากรูปภาพเป็นสิ่งที่ไว้เคารพสักการะ เช่น รูปวัวสำหรับคนฮินดู ใครก็ตามที่วาดหรือปั้นขึ้นมาเพื่อวัตถุประสงค์นี้ผู้นับถือศาสนาอิสลามเป็นผู้ทำงานนี้ถือว่ามีความผิดมาก ท่านศาสดาได้เตือนด้วยการลงโทษที่รุนแรงในโลกหน้า โดยกล่าวว่า “ในวันแห่งการฟื้นคืนชีพนั้น การลงโทษที่รุนแรงที่สุดจะเป็นของผู้ที่ทำรูป” (รายงานโดย มุสลิม) เป็นเหตุผลที่นักวิชาการตระหนักในข้อห้ามที่มุสลิมนำมาใช้ปฏิบัติในการดำเนินชีวิตของตน ตลอดที่ผู้เรียนต้องมีความเข้าใจศาสนาควบคู่ไปด้วย เพื่อไม่ให้ผิดพลาดกับหลักศาสนา ถ้าไม่รู้ไม่เข้าใจควรศึกษาและถามผู้รู้ก่อนที่จะกระทำการใดๆ

ดังนั้นศิลปะคือการถ่ายทอดความรู้สึกเป็นรูปทรงในรูปของผลงานที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้นในรูปลักษณะต่างๆที่ปรากฏซึ่งอารมณ์และสุนทรีย์ภาพความประทับใจ สะท้อนใจตามทักษะของแต่ละคน เพื่อความงามและความพอใจของผู้สร้างงานผ่านฝีมือช่างที่ละเอียดและประณีต (จึงเป็นงานศิลปะที่เป็นเอกลักษณ์ที่บ่งบอกถึงตัวตนแทนที่เล่าเรื่องในอดีตที่ส่งสมมานานผ่านการพัฒนาทางสังคมมนุษย์จนตกตมและสะท้อนถึงอัตลักษณ์ อุดมคติ ความเชื่อ และวิถีในแง่มุมต่างๆ ที่ถูกรังสรรค์เป็นตัวชี้วัดถึงความเจริญรุ่งเรือง ศิลปกรรมเป็นส่วนหนึ่งของบรรดาช่างฝีมืออาหรับและมุสลิมได้รังสรรค์ผลงานไว้อย่าง

มากมายหลากหลายแขนง โดยหลักคำสอนไม่ปิดกั้นและมุสลิมจะไม่ออกนอกกรอบหลักคำสอนของศาสนา ศิลปินมุสลิมก็สามารถทดแทนสิ่งที่ต้องห้าม ดังกล่าวด้วยการเขียนลวดลายของพันธุ์ไม้ รูปทรงเรขาคณิตในเชิงศิลปะ การเขียนวิจิตรศิลป์ในรูปแบบต่างๆ ซึ่งไม่ผิดขัดต่อคำสอนของศาสนา เป็นแนวทางเฉพาะตัวในความประณีต ความอ่อนช้อย และมีอารมณ์สุนทรีย์ได้อย่างลงตัว [7] การวาดภาพโดยเจตนาวาดภาพเหมือนสิ่งมีชีวิต คนและสัตว์เป็นสิ่งที่ต้องห้ามในศาสนาอิสลามศิลปะอิสลามที่อยู่ภายใต้ความศรัทธา มีอัตลักษณ์แห่งอิสลามที่ส่งผ่านมายังความงามและอยู่บนพื้นฐานแห่งความศรัทธาในเชิงสัญลักษณ์ การแสดงออกมาในรูปแบบงานศิลปะที่ปรากฏชัดเจน คืองานสถาปัตยกรรมเป็นการออกแบบอักษรอาหรับประดิษฐ์ลวดลายของเรขาคณิตลวดลายพรรณพฤกษาเป็นการเขียนเรื่องของภาพซ้ำๆ ซึ่งเป็นการแสดงออกถึงความเป็นเอกภาพของมุสลิมไม่เป็นเรื่องต้องห้ามในพระคัมภีร์อัล-กุรอาน ดังเป้าหมายในการเรียนการสอนโดยมีแนวคิดดังต่อไปนี้

1. การเรียนการสอนศิลปะในชั้นพื้นฐานเริ่มจากการเขียนหุ่นนิ่งจากต้นแบบปูนปลาสเตอร์ เพราะการวาดแสดงมิติลายเส้น รูปร่าง-รูปทรงและแสงเงา เป็นรูปทรงที่คล้ายคลึงกับมนุษย์ง่ายต่อการฝึกฝนทุกอย่างจากต้นแบบไม่เปลี่ยน ผู้เรียนส่วนมากฝึกฝนทักษะวาดจนชำนาญโครงสร้าง-สัดส่วนกล่อมเนื้อต่างๆ ได้ ผู้เรียนศิลปะสามารถวาดและเขียนเป็นต้นแบบได้มีความชำนาญที่สร้างงานศิลปะหรือออกแบบได้ตรงตามวัตถุประสงค์ที่เหมาะสมกับผู้เรียนมุสลิม

2. วาดภาพที่เหมาะสมแบบผู้ชายก็สามารถที่จะวาดได้แต่ต้องวาดโครงร่างกาย (คอ-ลำตัว-สะโพก) วาดดวงตาไม่เน้นแสดงถึงแวตที่ชัดเจน และไม่ควรวาดส่วนที่พึงสงวนคือตั้งแต่ใต้สะดือถึงหัวเข่า และให้วาดสัดส่วนที่แบ่งแยกเป็นชิ้นส่วน การต่อเนื่องของสัดส่วนของร่างกาย วาดภาพได้ครบทุกสัดส่วนได้ หุ่นที่วาดควรปกปิดไม่เห็นเป็นรูปทรงสิ่งที่สงวนก็สามารถวาดได้ โดยตั้งเจตนาว่าวาดเพื่อการศึกษาสามารถวาดได้ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม

3. วาดภาพไม่อนุญาตให้เพศหญิงที่จะเป็นนางแบบได้ในลักษณะที่โชว์เรือนร่างจนจารเห็นเป็นสัดส่วน เพราะแสดงถึงเด่นชัดทางใบหน้า ดวงตา แสดงถึงอารมณ์ความรู้สึกให้กับเพศตรงข้าม ถึงแม้ว่าเป็นเด็กหญิงก็ตามก็ไม่อนุญาตเช่นกัน จำเป็น

ที่ต้องวาดก็แต่งกาย การพิจารณาที่วาดผู้หญิงมีความจำเป็นหรือไม่ มีความจำเป็นที่วาดสามารถที่วาดได้ปกปิดให้มิดชิด (คอ-ลำตัว-สะโพก)

4. วาดภาพประเพณีศาสนาอื่นไม่ควรที่จะวาดเป็นการส่งเสริม และผิดหลักการจะนำไปสู่รูปที่เป็นต้นแบบจะนำมากราบไหว้เคารพบูชา ภาพที่ไม่ควรวาดอีกคือ วาดสิ่งที่ต่างศาสนานำไปเป็นรูปปั้นได้

5. วาดภาพสัตว์จริงที่ไม่เป็นอันตรายต่อผู้วาดสามารถวาดได้ รูปปั้นสัตว์หรือรูปถ่ายที่ไม่เกี่ยวกับความเชื่อในศาสนาเป็นการวาดเพื่อการศึกษาให้รู้และเข้าใจรูปร่าง-รูปทรง ท่าทางสัตว์สามารถที่จะวาดได้

6. เป้าหมายของหลักศาสนาให้เอกภาพต่ออัลลอฮ์ อิสลามไม่ใช่ทฤษฎี อิสลามมิใช่ปรัชญา อิสลามไม่ใช่คุณธรรมที่ฝังอยู่ในใจ เป็นกฎหมายและเป็นรัฐธรรมนูญที่ใช้ในการดำเนินชีวิต ฉะนั้น ศาสนาอิสลาม โดยปฏิบัติตามคำสั่งของพระเจ้า (อัลลอฮ์) และคำสอนของท่านศาสดา จะทำให้ชีวิตของมนุษย์ทั้งโลกนี้และโลกหน้าประสบแต่ความโชคดีและความเจริญรุ่งเรืองเป็นมีเป้าหมายในการดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง วิถีชีวิตที่ต้องใช้ศาสนาเป็นแนวทางโดยใช้คำสอนที่พระเจ้ามีคำสั่งให้ปฏิบัติและห้ามปฏิบัติสำหรับการสอนและเรียนศิลปะที่จำเป็นวาดภาพสิ่งมีชีวิต ที่ต้องเข้าใจโครงสร้าง-รูปร่าง-รูปทรงและแสงเงาผู้เรียนต้องตั้งเจตนาว่าวาดเพื่อการศึกษา ควรวาดเป็นส่วนๆ วาดโครงร่างกาย (คอ-ลำตัว-สะโพก) มือและเท้าก็เป็นจุดหนึ่งที่สำคัญในการวาด เพราะว่ามันเป็นส่วนประกอบสำคัญของร่างกายที่แสดงไปถึงการเคลื่อนไหวแสดงอารมณ์ให้วาดเป็นส่วนๆ ข้อจำกัดในหลักศาสนาที่ทุกคนต้องปฏิญาณตนว่า"ฉันขอปฏิญาณตนว่าไม่พระเจ้าอื่นใด (ที่ต้องเคารพภักดี) นอกจากอัลลอฮ์เพียงองค์เดียวเท่านั้น และฉันขอปฏิญาณตนว่ามุฮัมมัดคือศาสนทูตของพระองค์" ดังนั้นภาพวาดที่สวยงามและเหมือนเก็บไปใส่กรอบนำไปเคารพ เป็นเหตุในอิสลามมีข้อห้ามที่ปรากฏชัดเจนห้ามนำภาพกราบไหว้บูชา

ดังที่ได้กล่าวมาแนวทางการประกอบอาชีพศิลปะวาดภาพสิ่งมีชีวิตนั้นไม่สามารถวาดภาพหรือสร้างผลงานศิลปะเป็นรูปคนและสัตว์ได้ วาดภาพที่เหมาะสมได้ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งไม่มีชีวิต ที่เป็นวัตถุ โครงสร้างสถาปัตยกรรมรูปทรงเรขาคณิต ดอกไม้ ทิวทัศน์ด้วยเหตุจำเป็นวาดคนและสัตว์ที่ออกแบบสองมิติลักษณะแบนๆ แสงเงาไม่ชัดเจน

วาดเป็นส่วนๆ ไม่มีแนวทางที่สื่ออารมณ์ความรู้สึกที่อนาจารการวาดสิ่งมีชีวิตเกรงมาบูชากราบไหว้ในศาสนาอิสลามไม่อนุญาตให้วาดภาพที่วาดได้การออกแบบลวดลายรูปทรงเรขาคณิตที่สามารถสร้างงานกราฟิกได้ภาพที่วาดได้เรียนแบบธรรมชาติที่ทิวทัศน์ที่สวยงามตลอดจนวาดสิ่งก่อสร้างต่างๆที่ไม่เกี่ยวกับศาสนาก็สามารถวาดได้ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมการแพทย์ สเก็ทภาพคนร้าย สามารถวาดได้โดยตั้งใจटनाเป็นสิ่งที่สำคัญผู้วิจัยและคณาจารย์ผู้เชี่ยวชาญศาสนามีความเข้าใจในหลักคำสอนว่า พระเจ้าทรงรอบรู้และเข้าใจว่าประชาชาติของพระองค์กระทำการใดที่ขึ้นอยู่การตั้งเจตนาของบุคคลนั้น ว่าพระองค์ทรงออกคำสั่งให้มนุษย์ทำอะไรและสิ่งห้ามมีสิ่งใดบ้าง ให้อนุมานาเป็นแนวทางปฏิบัติโดยไม่ต้องสงสัยเพราะศาสนาอิสลามมีความสมบูรณ์ที่ครบถ้วนและสมบูรณ์และได้นำหลักคำสอนมาใช้ในการดำเนินชีวิตได้เกิดความยั่งยืน

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้สอนควรจัดแผนการเรียนวาดภาพคนและสัตว์ให้กับผู้เรียนมุสลิมสำหรับเด็กเล็กให้เข้าใจวิชาศิลปะตามความเหมาะสมของศาสนาอิสลามในเบื้องต้น
2. ความมีงานวิจัยเพื่อศึกษาการเรียนการสอนศิลปะโดยใช้สื่อเชิงพัฒนานำออกแบบศิลปะมุสลิมที่สร้างผลงานที่แก้ปัญหาในการสร้างผลงานสร้างสรรค์ที่เหมาะสมกับผู้เรียนเป็นการต่อยอดอาชีพในอนาคต

กิตติกรรมประกาศ

แท้จริงการสรรเสริญทั้งหมดนั้น เป็นกรรมสิทธิ์ของอัลลอฮ์ ข้าพเจ้าขอสรรเสริญพระองค์ ขอความคุ้มครองต่อพระองค์ และขอความช่วยเหลือต่อพระองค์ แห่งการงานใดๆทรงนำทางให้สำเร็จเป็นสิ่งที่ฮาลาล

งานวิจัยฉบับนี้สมบูรณ์ได้ด้วยความรู้และความช่วยเหลืออย่างสูงยิ่งจากมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต และวัสดุอุปกรณ์การทำวิจัยตลอดโครงการ ตลอดจนบุคลากรสำนักวิจัยมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิตทุกท่าน ที่ให้การช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกเป็นกำลังใจในงานวิจัยนี้สำเร็จได้ด้วยดี จึงขอขอบคุณ

ขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญศาสนาอิสลามแห่งประเทศไทยทั้ง 8 ท่าน และนักวิชาการโรงเรียนทั้ง 3 โรงเรียนทั้ง 15 ท่าน รวม 23 ท่าน เป็นผู้ที่ให้ความร่วมมือแนวทางวิทยาศาสตร์และผลการ

สัมภาษณ์การนำที่ข้อมูลและให้ความสะดวกในการเก็บข้อมูลทุกประการ และพร้อมใจสรุปผลยืนยันให้เป็นอย่างดี

ขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อาดิศร์ (อิดริส) รักษา มณี, ดร.ต่อตระกูล อุบลวัตรและรองศาสตราจารย์ สุชาติ ทิม นนท์ ที่ปรึกษาโครงการวิจัยฯ ที่ให้คำแนะนำในการดำเนินการวิจัยและแนวทางการเขียนรายงานวิจัยจนสำเร็จสมบูรณ์

ขอขอบคุณรองศาสตราจารย์สถาพร ดีบุญมี ณ ชุมแพ, ศาสตราจารย์ เดชา วราชน (ศิลปินแห่งชาติ), รองศาสตราจารย์ ประสิทธิ์ สุโสมาน ผู้ตรวจสื่อและให้ข้อคิดทางแนวทางศิลปะกับศาสนาที่เห็นความสำคัญ

ขอขอบคุณอาจารย์เศรษฐมนต์กาญจนกุล ที่อนุเคราะห์ หนังสือเส้นศิลป์ภาพเขียนทุกเล่มนำมาใช้ประโยชน์ในการศึกษาวิจัยเป็นที่ยอมรับ เป็นสิ่งฮาลาล (อนุมัติ)

ขอขอบคุณสถาบันการศึกษาทุกที่ที่เกี่ยวข้องกับการเก็บข้อมูลที่นำมาใช้ประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้า ที่ให้ความอนุเคราะห์มาใช้ในงานวิจัยที่สำคัญที่ผลอย่างยั่งยืนนำไปใช้ในการศึกษาต่อไปอย่างไม่รู้จบ

สุดท้ายนี้ผู้วิจัยขอให้พระองค์อัลลอฮ์ทรงประทานตอบแทนสิ่งดีงาม และความเจริญรุ่งเรืองก้าวหน้าในชีวิตแต่ละท่าน แทนคำขอบคุณในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- [1] เทียนชัย ตั้งพรประเสริฐ. (2550). **ทฤษฎีวาดเขียน**. กรุงเทพฯ : เพื่อฟ้าฟ้างด.
- [2] ประเสริฐ มะหะหมัด. (2550). **ศาสนาอิสลามในประเทศไทย**. กรุงเทพฯ : โดยสำนักพิมพ์จุฬาราชมนตรี.
- [3] ประเสริฐ ศีลรัตน์. (2525). **ความเข้าใจในศิลปะ**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนส์ไตร์.
- [4] ยูซุฟก็อรรูวี่ : เขียน และบรรจง บินกาซัน. (2547). **ทะเลและหะรอมในอิสลาม**. กรุงเทพฯ : ศูนย์หนังสืออิสลาม.
- [5] สมใจ อนุমানราชชน. (2550). **อัล-อิสลาม**. จัดทำโดย กรมเอเชียใต้ ตะวันออกกลาง และแอฟริกากระทรวงการต่างประเทศ.
- [6] สุชาติ เกาทอง. (2536). **วาดเส้น**. กรุงเทพฯ : โอเดียนส์ไตร์.
- [7] อาลี เสือสมิง. (2555). **อารยธรรมอิสลาม**. กรุงเทพฯ : ศูนย์หนังสืออิสลาม.